

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1983**

Gamle huse i Horsens sogn

I tidligere tid lå der flere huse spredt på markerne mellem gårdene i Horsens og Hammer sogne, end der gør nu. Befolkningen bor nu samlet i byerne eller på de forskellige små og store landejendomme.

Beboerne i småhusene tjente føden ved at gå på arbejde på gårdene, især var der mange, der arbejdede på de store gårde Langholt og Striben. I den østlige ende af Horsens sogn, hvor jeg havde mit hjem, lå der ikke så få af den slags huse. Ved husene var der gerne en lille stump havejord, så beboerne kunne avle lidt kartofler og kål og andre grønsager. Og så havde de også nogle høns, som gik og fandt det meste af føden på de marker, der lå omkring huset.

Lige øst for mit hjem, Østergård i Tranholm, på marken, som nu hører til gården Vestermark, lå der et gammelt hus med to lejligheder i. Lidt længere nord på lå der et hus tæt ved skellet til Langholt Hovedgårds jord. Der var nogle få tønder land til dette hus. Manden, der boede der, gik hver dag på arbejde på Langholt.

Skellet mellem Langholts mark og de forskellige gårdes marker er endnu et dige, Hovkastediget, der går fra Graverhusene næsten til Tveden. Marken nord for diget blev endnu i min barndom somme-tider kaldt Hovmarken. Et minde om, at der havde fæstebønderne gjort hoveriarbejde før de store landboreformer kom i slutningen af 1700-tallet.

Gårdene syd for Hovmarken var fæstegårde under Langholt, men beboerne i gårdene blev efterhånden selvejere. Min oldefar, Simon Christensen, der levede fra 1773 til 1854, var fæstebonde under Langholt, og først da min bedstefar, Jens Christian Simonsen overtog gården i 1852, blev den købt, og han blev selvejer.

Blandt de beboelser, som nu er forsvundet, er Tranholm by, der bestod af fire gårde, der lå i en række nord for den gamle landevej til Hals, som endnu eksisterede i min barndom, men nu er sløjfet. Den fulgte Præstevejen fra Torndal i Hammer bakker forbi Kinnerup tværs over det areal, hvor der blev gravet mergel i 1930-erne, nord om gården Petersborg, tværs over markerne, til den gik ind i den nuværende Østerhassingvej lidt syd for mit hjem, Tranholm Østergård.

Gårdene i Tranholm by lå meget tæt sammen. Stuehusene lå i en

række i nordsiden af gårdene, og laderne i sydsiden langs vejen. De øvrige udhuse, staldbygningerne lå sådan, at der var en gårdsplads på hver side.

I dag er hvert spor af Tranholm by forsvundet. Det sidste hus, en stump af et udhus i den østligste gård væltede i julestormen 1902.

Alle gårdene blev i årene efter 1860 flyttet ud på deres marker. Søndergård eller Tranholmgård, Øster Hassingvej 60, blev sammenlagt af 2 af gårdene ved giftermål mellem en enke, der boede i den ene gård, og manden i nabogården.

Bag laden ved den ene af gårdene har der, efter hvad de gamle Tranholm-boere fortalte, været en grav. I en af krigene med Sverige på Chr. IV's tid kom to svenske soldater engang i slagsmål om en pige. Den ene af soldaterne blev slået ihjel og blev begravet bag laden.

Mit hjem blev flyttet ud i 1868, og de to andre gårde omtrent på samme tid. Det var meningen, at gården skulle have været bygget allerede i 1864, og tømmeret til den nye gård lå parat, men på grund af krigen med Tyskland i 1864 blev byggeriet forsinket og kom først i gang 1868.

I alle de tre gårde er det gamle stuehus fra 1860 endnu i brug, men både indvendig og udvendig er de blevet ombygget og moderniseret, og i 1908 blev stuehuset i mit hjem forlænget.

De gamle udhuse er brændt både i Søndergård og Østergård, så de er der ikke mere. Laden ved Østergård var et bindingsværkshus, der var købt på gården Poulstrup i Øster Hassing sogn. Tømmeret i laden var solide egestolper, og på en af dem var indhugget årstallet 1833 og en indskrift med navnene på den daværende ejer af Poulstrup og de håndværkere, der opførte laden. Da bindingsværksladen i 1942 blev afløst af en ny lade, blev det gamle solide egetømmer genbrugt. Jeg havde tit tænkt på, jeg skulle have egestolpen med indskriften fotograferet, eller have bogstaverne skrevet op. Desværre fik jeg det aldrig gjort. Laden brændte i 1969.

I de tre gamle stuehuse er der ikke højt til loftet, men stuehuset i mit hjem er knap så lavloftet som de to andre, og det er der en forklaring på. Min bedstefar, Jens Christian Simonsen, der levede fra 1821 til 1893, var en lille mand. Da der blev bygget stuehus, sagde han til den bygmester, der stod for byggeriet, at der ikke skulle være højere til loftet, end at han kunne nå til bjælkerne i stuerne. De begyndte at opføre murene, og da de var nået et lille stykke op, sagde bygmesteren, at nu skulle de så

have vinduerne sat ind. Min bedstefar protesterede og sagde, at han ville da ikke have vinduerne siddende helt nede ved jorden og viste ham, hvor de skulle sidde. Håndværkerne fortsatte byggeriet, og da vinduerne var sat på plads, og bedstefar havde godkendt højden af vinduernes underkant, sagde bygmesteren til ham, at nu kom han i hvert fald aldrig til at nå op til bjælkerne i det nye stuehus.

Nord for Tvedenvej lå der i nærheden af gården Stokbro, Tvedenvej 30, et lille hus, som vi kaldte Teglluset, og langt borte fra andre beboelser, omtrent midtvejs mellem Striben og Knoldgård i Vester Hassing sogn, lå Stidsholthuset, som var arbejderbolig til Striben.

På de store gårde Langholt og Striben, der havde samme ejer, var der en stor kvægbesætning. Især var det sortbrogede kvæg på Langholt berømt, og i mange år blev der solgt "Langholt børnemælk" i Aalborg. I min skoletid, 1908-1915, der faldt i bilismens barndom, blev mælken kørt i hestevogn til Langholt station og videre med toget til Aalborg. Senere blev den selvfølgelig befordret med bil hele vejen.

Hvert år blev der sidst på sommeren afholdt avlsdyrauktion på Langholt Hovedgård. Til den auktion kom der folk fra hele landet. Før bilernes tid kom de med toget, der gik vist endda somme tider ekstratog fra Aalborg til Langholt, og ved Langholt station holdt der hestedroscher for at befordre folk til Hovedgården, sådan var den tids taxakørsel.

De mange køer blev malket ved håndkraft, og flere af konerne i småhusene tjente lidt ved at malke på de store gårde.

I den ene lejlighed i det hus, der lå øst for mit hjem, boede i mange år en kone, som hed Lene. Hun var blevet enke i en ung alder og havde ikke så få børn. Børnene kom selvfølgelig ud at tjene, så snart de blev store nok til det, og det blev de tidligt dengang.

Så længe hun kunne, måtte hun gå hjemmefra meget tidligt hver morgen, vistnok ved 4-tiden både sommer og vinter i alt slags vejr. Hun var nemlig malkekone på Striben og gik på sine ben der til hver dag.

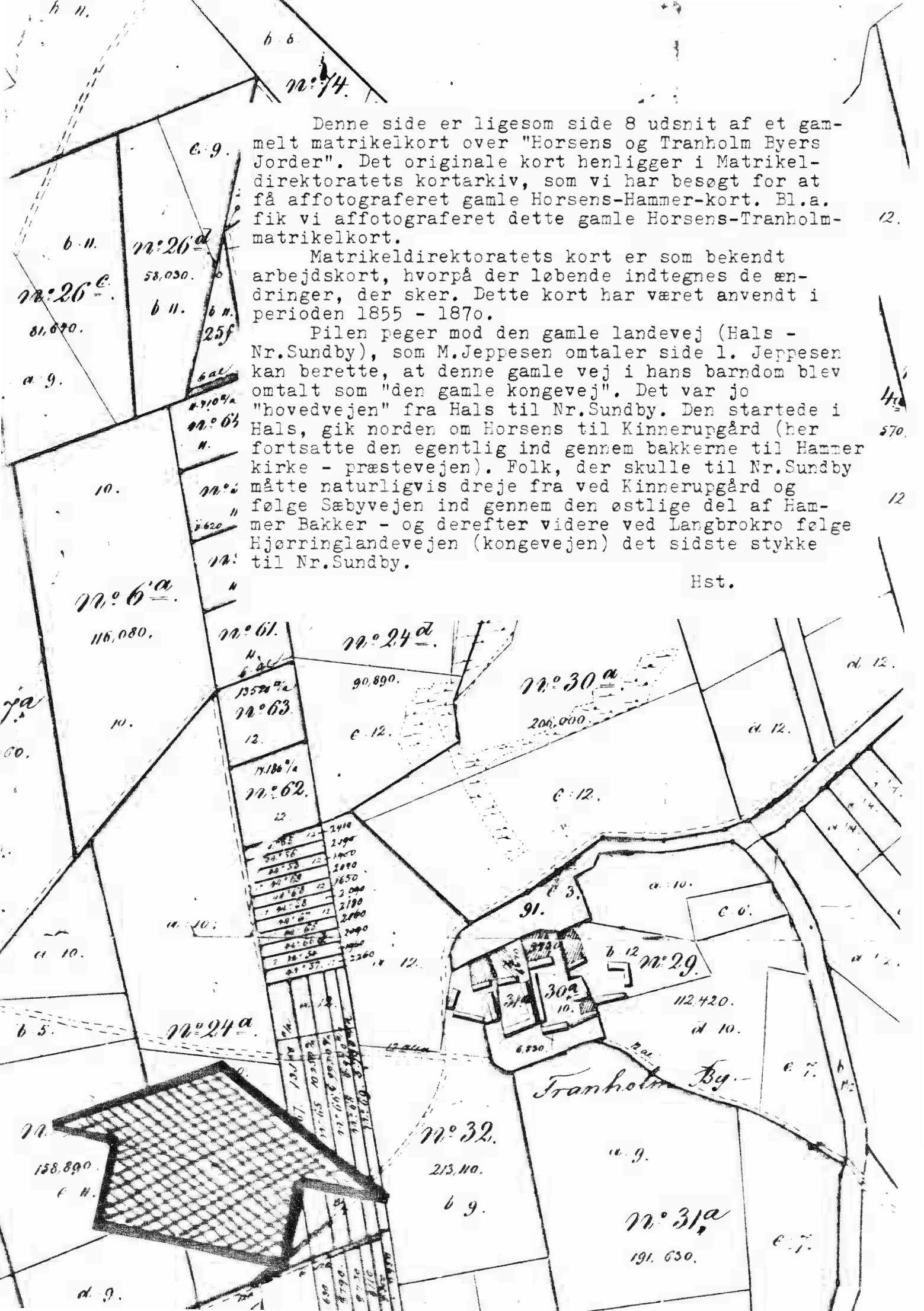
Jeg husker hende som en ældre kone, børnene var fra hånden, flere af dem var døde. Jeg husker, at hendes yngste datter lå syg af tuberkulose i lang tid og døde i en alder af 17-18 år, da jeg var 5 år. Da gik Lene ikke længere til Striben og malkede, men

Denne side er ligesom side 8 udsnit af et gammelt matrikelkort over "Horsens og Tranholm Byers Jorder". Det originale kort henligger i Matrikeldirektoratets kortarkiv, som vi har besøgt for at få affotograferet gamle Horsens-Hammer-kort. Bl.a. fik vi affotograferet dette gamle Horsens-Tranholm-matrikelkort.

Matrikeldirektoratets kort er som bekendt arbejdskort, hvorpå der løbende indtegnes de ændringer, der sker. Dette kort har været anvendt i perioden 1855 - 1870.

Pilen peger mod den gamle landevej (Hals - Nr.Sundby), som M.Jeppesen omtaler side 1. Jeppesen kan berette, at denne gamle vej i hans barndom blev omtalt som "den gamle kongevej". Det var jo "hovedvejen" fra Hals til Nr.Sundby. Den startede i Hals, gik norden om Horsens til Kinnerupgård (her fortsatte den egentlig ind gennem bakkerne til Hammer kirke - præstevejen). Folk, der skulle til Nr.Sundby måtte naturligvis dreje fra ved Kinnerupgård og følge Sæbyvejen ind gennem den østlige del af Hammer Bakker - og derefter videre ved Langbrokro følge Hjørringlandevejen (kongevejen) det sidste stykke til Nr.Sundby.

Hst.

nøjedes med at hjælpe lidt til på gårdene, når der var travlhed. Hun hjalp f.eks. kogekonen i køkkenet ved mine forældres sølvbryllup i 1910. Men på den tid var hun flyttet til "Hospitalet", der lå vest for kirkegårdsdiget ved Horsens kirke på det sted, der nu er parkeringsplads.

Hospitalet var et langt, gulkalket hus, der egentlig hed Fru Langs Stiftelse. Det var opført mellem 1830 og 1840 som fribolig for trængende af Langholts fæstere, senere blev det beboet af trængende fra Horsens by.

Lene havde haft et hårdt og slidsomt liv, men hun var en sød og rar gammel kone. Hun flyttede senere ind i en lille lejlighed i Nørresundby. Da jeg flyttede til Vodskov i 1935, levede hun endnu. Jeg havde bestemt, at jeg ville besøge hende, men desværre nåede jeg det ikke. En dag læste jeg i avisen, at hun var død.

I den samling beboelser, der har navnet Skanderborg, var der i min barndom to beboelser mere, end der er nu. Lige øst for Graverhusvej 44 boede Anton Jansen, og vest for Graverhusvej 40 lå der et hus, som vi kaldte det røde hus, og det navn beholdt, også efter at det var blevet hvidkalket nogle år før det forsvandt. I den tid, jeg kan huske, boede der flere arbejderfamilier efter hinanden deri. De sidste, der boede der, var et par ældre mennesker, der havde haft en ejendom på Horsens enge.

Grundlovsdag 1913 var manden gået til Kyvsgård, hvor han af og til hjalp til med et og andet. Konen havde en tidligere nabokone på besøg, og mens de sad og hyggede sig sammen, trak en regnbyge hen over egnen. Konen i huset var gået på loftet for at hente en rulle tapet, som hun ville vise sin gæst. Pludselig kom der et lyn og et tordenskrald, og et øjeblik efter var der ild i huset. Gæsten løb ud på vejen, hvor hun kaldte på en mand, der kom kørende forbi. Det varede lidt, inden han fik hold på hestene, der var blevet skræmt af lynet, så det varede også lidt, inden han kom ind i huset. Han fortalte siden, at da han kom op ad trappen til loftet, stod stråtaget i lys lue. Han råbte konens navn et par gange, men han var nødt til at skynde sig ned ad trappen igen. Konen kom ikke ud, måske var hun dræbt af lynet. Huset blev ikke opført igen.

Den dræbte kone blev begravet på Horsens kirkegård. På hendes grav blev der sat en granitsten med hendes navn og et lille vers, som hendes mand havde lavet. Graven er for længst sløjfet, og stenen har en tid stået blandt de gamle gravsten, der står i

nærheden af det østre kirkegårdsdige, men da jeg for nylig ville finde den og skrive verset op, viste det sig, at den var blevet fjernet. Desværre husker jeg kun de sidste par linier, der lød sådan: "Hastigt endtes dine dage, ene står jeg nu tilbage".

Flere af beboerne i de små huse var folk fra andre lande, som var kommet til Danmark for at få arbejde. Den kone, der blev dræbt ved lynnedslaget, var svensker. De sidste, der boede i huset øst for mit hjem, var et ældre ægtepar som hed Schwartz. Manden var svejtser og konen var fra Finland. I Stidsholthuset syd for Striben boede Svensk-Anders og Finne-Marie. Deres svigerdatter kaldte vi Polak-Klara. Navnene fortæller om deres nationalitet. De var ikke alle lige gode til at tale dansk. Især døjede jeg med at forstå Finn-Marie. Hun ville meget gerne snakke med os børn. Vi mødte hende tit, når hun var på vej til eller fra Horsens, hvor hun gjorde sine indkøb.

Ved den vej, der går fra Langholt til Striben ligger der et rødt hus med gavlen ud mod vejen. I min barndom kaldte vi det Polakhuset. Jeg ved ikke, om det har det navn endnu. Det var beboet af polakker, som arbejdede på Langholt.

Jeg har mange gange om foråret set vogne komme fra Langholt station på vej til Langholt Hovedgård fyldt med unge polakker, som var kommet her til landet for at arbejde om sommeren. De unge piger så friske og kønne ud med deres brogede tørklæder. Om efteråret rejste mange af dem tilbage til deres hjemland. Men nogle blev her i landet, i de fleste tilfælde på grund af giftermål med danskere.

De fleste af de her nævnte mennesker kom tidligt til at se gamle og forslidte ud, men det skyldtes måske ikke bare deres arbejde. Den mad, de fik, var måske ikke så sund. Dengang spekulerede man ikke så meget som nu på, om den var rigtig sammensat, og om den indeholdt de rigtige vitaminer og mineraler. Der var mange småbørn, der døde, fordi man ikke kendte til at vaccinere mod de forskellige børnesygdomme. Og så var tuberkulose en meget udbredt sygdom på den tid. Hvis en familie blev smittet af tuberkulose, gik det gerne sådan, at den ene efter den anden blev smittet og døde i løbet af 2-3 år.

I den anden lejlighed i det hus, Lene boede i, boede der en tid en familie, der mistede flere børn af tuberkulose, og i det hus, vi kaldte Teglluset, var der også nogle af børnene, der fik tuberkulose.

Der er ikke alene forsvundet huse, der er også kommet nye til. Ved Øster Hassingvej nr. 66, ligger ejendommen "Granly". Den ligger omtrent hvor der før lå et meget gammelt, forfaldent hus, Rævbak. I det boede en kone, som vi kaldte Svend-Trine, sammen med sin søn Ole, der gik under navnet Svend-Wolle. Huset blev mere og mere elendigt, og i efteråret 1927 væltede det i en stærk storm, og Trine og Ole kom på fattiggården. Det var før der blev bygget alderdomshjem.

Og endelig kan jeg huske, at de tre gårde Ny Tranholm, Vestermark og Østermark blev bygget i årene 1908, 1918 og 1923.

Vodskov, den 8. februar 1983

Marius Jeppesen

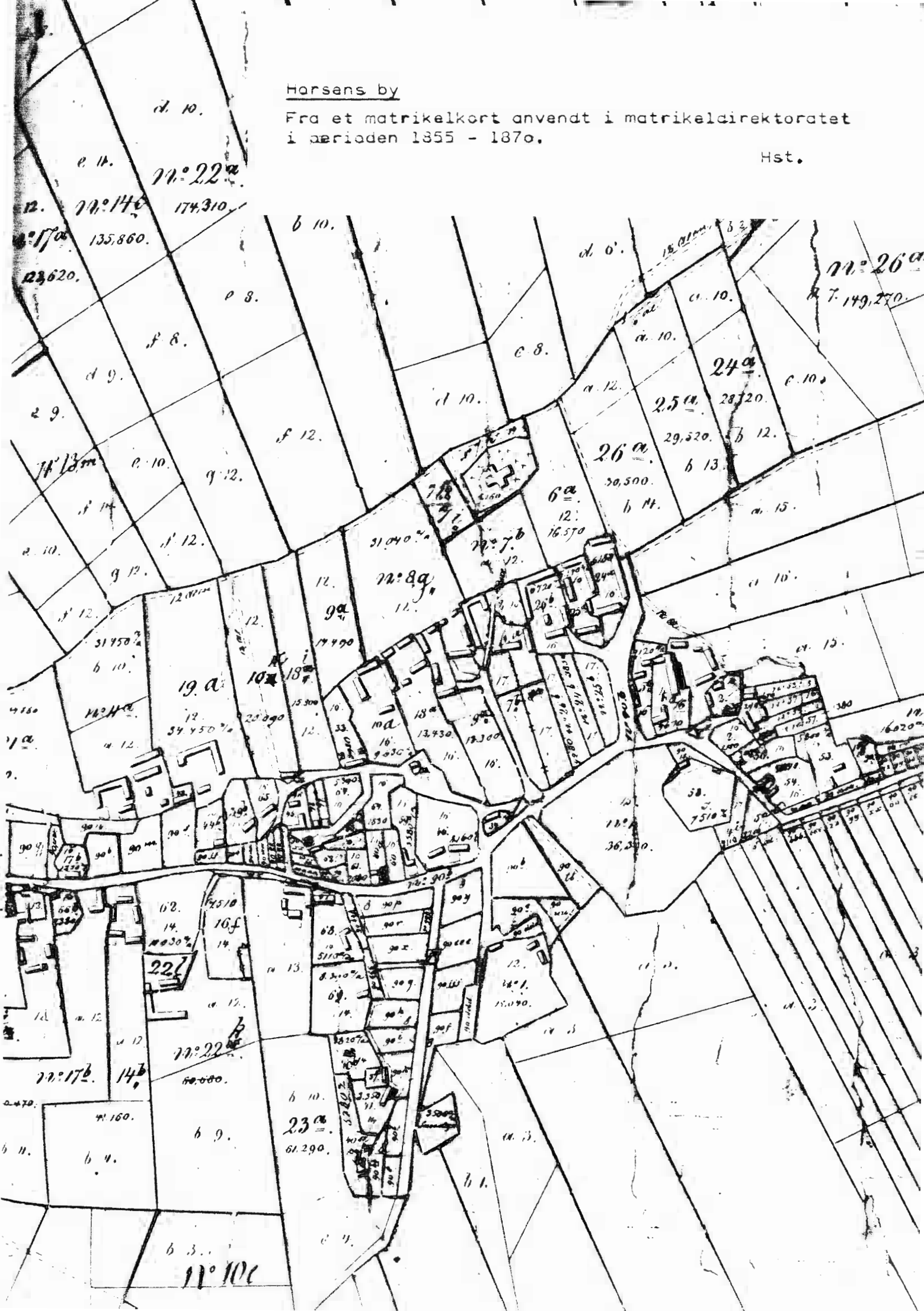
M. Jeppesen er født på Østergård i Tranholm, Horsens sogn den 23. august 1901. Han blev ansat som førstelærer ved Vodskov skole i 1935. I 1966 blev han udnævnt til skoleinspektør ved samme skole. Han tog sin afsked i 1968.

Hst.

Marsens by

Fra et matrikelkort anvendt i matrikeldirektoratet
i perioden 1855 - 1870.

Hst.

Kongevej og Kirkevej

Ved juletid 1930 udsendte forfatteren Thomas Olesen Løkken et lille privattryk, han kaldte "Kongevej og Kirkevej" med undertitlen "Motiv fra Hammer Bjerge". Privattrykket er nummereret, og det tryk vi har i Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv har nr. 197.

Som det fremgår af nedenstående forord er indholdet fra det lille privattryk fra juletid 1930 et uddrag af det, der i forordet kaldes "et lille Værk om "Hammer Bjerge"s Natur, Historie og Liv".

Det lille værk synes i følge forordet at have været trykt som bog, men er formodentlig identisk med afsnittet "Fra Hammer Bjerge" i digtsamlingen "Sange fra Vendsyssel", der udkom i 1934. Heri findes i hvert fald "Kongevej og Kirkevej" og en række andre digte om og fra Hammer Bakker.

Hst.

Forfatterens forord:

Det hændte sig saadan, at jeg følte mig tvunget til at søge Ensomhed, da jeg skrev de to sidste Bøger om Bonden Poul Dam. Jeg valgte mig Hammer Bakker. Da jeg skrev "Kampaar" boede jeg i et Hus i Bakkernes østlige Del. Det laa i en Dal, tæt ved en Mose, ikke større end man kunde raabe til hinanden tvers over. Den bar det pompøse Navn Stormosen. Nærved laa den berømte Korsdal, der i Skønhed, Uberørthed, Naturfrodighed og Ynde ikke overgaas hverken af Fossdalen eller Greisdalen. Da jeg skrev "Sejren", boede jeg i Bakkernes vestlige Del, under Østbjergets herlige, kratbevoksede Skrænter. Nærved laa de vilde Karlsbjerge, og Ørnedalshøjen, populært kaldet Svenskerhøjen. Den er bakkernes bedste Sted at staa, for at opleve et Rundskue over hele det sydlige Vendsyssel. Udsynet her er noget af det skønneste og videste i Landet, fordi man har Sletteland helt til Bjergene nordpaa ved Hjørring og Tolne.

Hammer Bakker er en Verden for sig, hengemt og sælsom. I disse Maaneder levede jeg mig ind i dens stille Liv, som man kan det, naar man ikke er født saadant et Sted. Jeg saa Bakkernes straalende Tid, med det tunge Efteraar, med Regntaage hen over den mørke Lyng, med bladløst Krat og flakkende Fugle, med en dyb næsten aandeløs Stilhed, saa man hørte Sletternes Lyde kalde milevidt borteden Tid stod altid mit Hjerte næst.

Hammer Bakker er fulde af Hemmeligheder. Det, der kaldte stærkest paa Fantasien, var de gamle Veje. Fra Sydvest, kommende fra Aalborg, gik den gamle Kongevej til Sæby og det østlige Vendsyssel. Ret mod Nord gik Vejen til Kirken. De mødtes oppe paa Brødlandsfladen, paa Bakkernes Højland, der dannede de et Kors.

Jeg elskede og elsker disse dejlige Bakker, mellem hvis Volde nogle af de prægtigste Landskaber nordenfjords gemmer sig. I en lykkelig Stund skrev jeg et lille Værk om "Hammer Bjerge"s Natur, Hi-

storie og Liv. Her meddeler jeg det Afsnit af Bogen, hvor jeg fortæller om de gamle Veje, Kongsvej og Kirkevej.

Kancelligaarden, Blokhus 3. December 1930

Thomas Olesen Løkken

Højt stiger af Lavland, som Bølger i Blæst
 nær Limfjordens blinkende Baand,
 et Virvar af Høje, af Bjerge en Rest
 slængt hen af den mægtiges Haand.
 Her sænker sig Dale, hist knejser et Bjerg
 saa trodsigt mod Dalenes Dyb,
 som skulde her bo baade Kæmpe og Dværg,
 og Ørne og Sletternes Kryb.

Det Land hedder Hammer, det løfter sig stolt
 og skuer mod Havet saa vidt.
 I Vindenes Vejr kan det hæve sig koldt,
 kun dalene dækker sig blidt.
 Og Stormfuglens Skrig faar en skærende Klang,
 naar Uvejr om Hammer gaar frem;
 kan skælve saa vildt, som en dødsviet Sang
 for Hammer, for Stormenes Hjem.

Men Sletternes Børn, der maa stride sig frem
 paa Vandring mod Syd eller Nord,
 - naar Hammer sig løfter af Taage og Em
 højt over den regnvaade Jord....
 - de stirrer med Længsel mod Bjærgene op,
 og iler langs Sump eller Sti.
 Thi der kan man hvile den mødige Krop
 og føle sig løftet og fri.

Paa Bakkernes Top, over Lavlandets Dis,
 over Skovenes lukkede Land
 har Slægterne staaet, paa Fædrenes Vis,
 og stirret paa Synskredsens Rand.
 Over Vildmosens Øde der langt mod Nordvest,
 over Aær og Enge mod Nord;
 man søgte en Vej for den stampende Hest
 ad den grønne og dragende Jord.

Dybt skærer i Hammer sig dalene ind,
 som Kløfter i Højlandets Jord.
 Her søgte man læ for den hærgende Vind,
 der pisked fra Vest eller Nord.
 Her skabtes de Veje, der først var en Sti,
 men siden for Mede og Hjul.
 Taalmodigt man gjorde af Sletten sig fri,
 blev trygge i Bakkernes Skjul.

Under Løvtræers Hang, og ved Højenes Hæld,
 hvor en Lysning stor Skrænterne næst,
 paa lidt Grønsvær med Sol, og ved Kildernes Væld
 har man standset den svedige Hest.
 Saa tændte man Baal, hvis nu Natten stod paa,
 - thi Mørket er Farernes Ven -
 og til Ulvenes Hyl, og mens Vagtmænd maa gaa,
 har man ventet paa Dagen igen.

- Og Aarhundreder gik, og det øde graa Land,
 der laa mellem Have og Fjord,
 det bredte hvert Foraar fra Strand og til Strand
 i Solskin sit nøjsomme Bord.
 Da voksede Slægten, som alting skal gro
 naar Solskin og Blæst falder paa.
 Og Vandringeren steg, thi den Fremmedes Bo
 er det Glemsel og Glæde at naa.

Thi mødtes i Hammer i tusinde Aar,
 og tusinde til, kan jeg tro,
 de ældgamle Veje, som Slægterne faar
 at vandre fra Bostavn til Bo.
 Her kom de fra Norden, fra Vester og Øst,
 fra Herred og Syssel og Land.
 Her hørtes paa Tinge den dømmende Røst,
 og Mand kunde mødes med Mand.

Ak, saa sælsomt at se, som en Vej bliver til
 og finder omsider sit Spor.
 Den maa sno sig langs Skrænt, og som Dalene vil
 og søge den letteste Jord. .
 Den maa løfte sig varsomt mod Højlandet frit
 om Purl og hvor Lyngen slaar Bro...
 Som den søgende Vandrer, der Skridt efter Skridt
 finder Vej for sin Fremdrift og Tro.

Ak, I snørklede Veje i Hammer at se,
 omsider I fandt jer et Spor.
 I Veje for Glæde, for Anger og Ve,
 der bestandig skal stribe din Jord.
 Og Stormen faldt ind med sit vældige Spil
 og piskede Hulvejens Sand.
 Saa dybes de Veje, som Vindene vil,
 og sætter sig Spor i et Land.

Hør, det gjalder fra Dal, og det drøner fra Skrænt,
 thi nu farer Kongen forbi.
 Forude er Svende med Budskabet rendt,
 at bane ham Hulvejen fri.
 Paa sin skummende Hest rider Høvdingen næst
 med Følge paa hundrede Mand.
 Og Fanerne vajer i Sommerens Blæst,
 thi Kongen han gæster sit Land.

En Stormdag ved Høst kom den børglumske Bisp
 Hr. Stygge med Stav og med Staal.
 Hans Ansigt er hvast, og hans Blik søger vidt,
 som har han et hemmeligt Maal.
 En Høvding han er, og hans Mænd bærer Sværd.
 Han rider mod Bakkernes Top
 og hvisker: Det Land er vel Skærsilden værd,
 at brænde min Sjæl og min Krop?

Aa, her kom de en Aften i Snevejr og Slud,
 med Høle og Trefleen og Dolk.
 For Arne og Hjem drog de tapre Mænd ud,
 Lars Dyrskjøt med alle hans Folk.
 Og den skrigende Ravn har vel varet dem til?
 Og Ulvene søgt deres Spor?
 De har vandret som Mænd til det blodige Spil
 det kan være, at sikre sin Jord.

Her kom Fjenden fra Syd, under Sværdgny og Larm
gennem Hulvejens flygende Sand;
for at jage den Bonde saa ussel og arm,
som man gør det i fremmede Land.
Landsknægt og Ridder, og Bøddelen med,
og det allesteds groende Pak....
for at skabe det, Stridsmænd kan mene med Fred,
og lære os Krigerens Tak.

Her kom Hære fra Danmark, paa Kongernes Bud,
til vort Land ved det yderste Nord.
Dette stridige Folk, slet det ud! slet det ud!
og læg Skat paa hver Fodsbred af Jord.
Og Hammer staar højt med sin Port som et Gab,
mens Bakkerne gjalded af Larm.
Saa for de forbi baade Krigsmænd og Skrab,
mens Hammer stod ensom og harm.

Her har Røver og Stimand haft Hule og Hjem
i de vildsomme Kløfter og Krat.
Naar Vogntoget snegled sig Hulvejen frem
blev det standset den bælgmørke Nat.
Det suste fra Knippel og lyned'fra Dolk,
og Egespir løftes til Slag
i Kamp mellem lovløst og lovgærdet Folk...
- her skulde man fare ved Dag -

Her mødtes de siden, de Vendsyssel Mænd,
da Slavernes Krig blussed op.
Mon kom det fra Sønden, det farlige Rend
af Tugthusets Folk i en Trop?
Høle var skærpet og Lanse lagt an,
og Kølle og Kniv havde hver.
Fra Højene spejded hver kamplysten Mand
for at mødes med Slavernes Hær.

Midt paa Højlandets Plan, i den susende Blæst
er der dannet af Veje et Kors.
Det er Vejen fra Sønden, og Vejen fra Vest,
hulet ned af det slæbende Hors.
Dybt skærer sig Vejen, der gaar fra Sydvest,
ad den var det Kongerne for.
Men Vejen fra Sønden gaar Bakkerne næst,
den søger til Kirken mod Nord.

Paa en vindhæret Skrænt, mod det aabne graa Land,
der lagde de Kirken i Sol.
Her var Hvile og Fred for en kæmpende Mand,
til Frelse en Skriftemaalsstol.
Og det fattige Liv med dets Armod og Tant,
under Klokkernes kaldende Klang,
sin Forløsning og Sejr for den stridende fandt,
naar Klokken om Himmerig sang.

Efter Foraarets Tid, der er Saatid med Regn,
naar de groende Løfter faar Form.
Naar det vaagnende Aar staar i Sommerens Tegn
efter Vinterens Øde og Storm....
Da har Bakkernes Folk vandret Kirkevej frem,
for nu tindrede Dagen af Haab --
Da gik Kvinde og Mand med det nyfødte Barn
for at møde den hellige Daab.

Paa en straalende Dag fuld af Drømme og Haab,
har de faret ad Vejen igen.
Under Toner og Spil under Latter og Raab,
thi nu mødtes en Brud med sin Ven.
Og Bryllupsfærd gik under Jubel og Klang,
saa Bakker og Kirkevej lo.
Og Dalene dufted, mens Fuglene sang
et Kvad for de elskende to.

Og en biende Dag, efter Høstfærd og Slet
har de vandret, et sørgeklædt Tog.
De har tiet med Undren, en enkelt har grædt
og knuget om Salmernes Bog....
Derinde bag Diget, paa Skrænten mod Syd
har Jordskorpen aabnet sin Mund.
og saa levende hørtes hver bristende Lyd...
til Kisten den stod paa sin Bund.

Over Lavlandet højt, som i Tusinde Aar,
staar du, Hammer, med Bjerge og Skrænt.
Endnu rider din Top der, hvor Skyerne gaar,
og hver Sommer din Gyvel er tændt.
End straaler dit Lyngland i gyldene Glans
naar Høstsol bag Dale gaar ned.
End kalder din Aften omkring Sankte Hans
Alverden til Hvile og Fred.

Men den jagende Tid, som vi skaber i Dag
har Maskinernes Styrke og Hast.
Da de gamle fandt Veje, da for de i Mag,
og dog fik de Stunder til Rast.
Nu er Vejenes Spor rundt om Bakkerne rendt,
bygget stærke paa Lavlandets Jord.
Og Bilerne farer paa Sten og Cement,
som en Stormvind mod Syd og mod Nord.

Men dog ligger du, Hammer, du ældgamle Land
med Kirkevej, Kongsvej og Sti.
Og den evige Blæst løfter Hulvejens Sand
og farer langmodigt forbi.
End flyver der Ravn over Høje og Krat,
og Stormfuglen runder din Top.
Mens Ræven han skriger en maaneklar Nat
og stirrer mod Tinghøjen op.

Lad det farende Folk jage Lavlandet rundt
efter Fremtid og Ære og Magt.
Et Fristed du har dine Venner vel undt,
du Hammer, i Ensomheds Pragt?
I din Stilhed og Klarhed, din Højhed og Ro,
i din Blæst, der kan hårde som Ild...
der løftes min Styrke, der styrkes min Tro,
der lærer jeg Livslov og Spild.

Saa stande du, Hammer, i tusinde Aar,
og tusinde til, om du maa.
Paa de snørklede Veje end Slægterne gaar
stiltfærdigt, i Fædrenes Traa.
Men den evige Tid den har hvasket mig til:
Her standser vi Fremskridtets Gang!
Og Minderne nynnede ind i mit Spil,
om Hammer sin sælsomme Sang.

William Jessen

Læge Erling Fischer, Vodskov, skrev nedenstående digt og tekst i 1971. Meningen var, at digt og tekst skulle være en hyldest til billedhugger William Jessen i anledning af, at det da ville være 50 år siden William Jessen første gang kom til Vodskov. Det skulle gå anderledes. William Jessen døde forinden, og Erling Fischer valgte at lade digt og tekst trykke uændret som kronik i Aalborg Stiftstidende som et levende minde om kunstneren William Jessen. Kronikken stod at læse i Stiftstidende den 15. juli 1977.

RUNE TIL WILLIAM JESSEN

Flinteøksens gamle mestre
har vi ej i et register.
Rundt om sad der små orkestre,
kun med slagtøj, der gav gnister.

Heller ikke har vi navn på
dem, der hugged' Jellingsten.
Vi har bare navn på Blåtand,
skønt han hugged' aldrig en.

Stene har en form derinde,
den skal slidsomt søges frem.
De, der hugged' kunst til kirker,
ingen kender navn på dem.

En i denne lange række
med ærbødighed for faget
har vi faktisk her iblandt os,
han gør gnist med hammerslaget.

Billedhugger William Jessen,
han er Vodskovs "grand old man".
Han er ingen stor berømtthed,
men han kender nok sit plan.

Han kan skabe kunst for folket,
jævne ting, som vi forstår,
smukke ting, som vækker sindet,
mor og barn, som hjertet når.

Vi vil rejse ham en rune,
så han findes i arkivet,
når hans kunst de næste sekler
stadigvæk er med i livet.

Det er godt at forstå så meget som muligt af det, der foregår ude i den store verden, så vi begriber at vi er passagerer med fælles skæbne på det rumskib, der hedder jorden. Men den store verden er sammensat af lutter små bitte verdener som din og min. Og det er godt at begynde med at prøve at forstå sig selv og forstå lidt af det nære samfund, man bor i.

Det har borgerne i den tidligere Horsens-Hammer kommune fået en chance for, idet lærer Høgsted i Vodskov har produceret en Horsens-Hammerbog, som hjemstavnsforeningen har duplikeret. (Den er

1

ganske billig, og gad vide om lærer Høgsted ikke har et par eksemplarer endnu). I denne bog har William Jessen fortalt om de kunstnere, der har boet i Hammer bakker - og som han selv har mødt og lært af: Jens Lund, Larsen-Stevns, Schlichtkrull, Hansen-Jacobsen o.s.v.

I mange år har William Jessen været ene om at videreføre denne tradition for bildende kunst på disse kanter, indtil der i Mikkelse nær Uggerhalne i al stilhed har udviklet sig en fremstående kunstner på keramikens område, Tove Anderberg, som allerede har gjort sig bemærket på Charlottenborg, Den Frie og mange andre steder. Også det store udland har opdaget hende.

William Jessen fortalte mig fornylig, at hun kom begejstret til ham og fortalte om en studierejse til England, hvor hun havde det store held at få tildelt en time af Englands største keramikers tid. Han hedder Bernard Leach, og da den næste blinde gamle kunstner havde fortalt Tove Anderberg i en time om keramikens hemmeligheder, så han beundrende på sin strenge sekretær: Må jeg ikke nok bruge en time til, spurgte han.

Den gamle, snart 80-årige Jessen fortalte med ungdommelig begejstring, at netop sådan havde han selv lært ved at lytte til andre og ved at bruge sine øjne. På den måde havde Utzon Frank, Axel Poulsen, Thyra Boldsen og mange flere været hans lærere.

Mig bekendt er der ingen på disse kanter, der laver mere forunderlige og raffinerede keramik-glasurer end Tove Anderberg. Altid eksperimenterer hun videre og fører på den måde stedets kunstneriske traditioner videre på fornemste måde, men William Jessen er sandelig ikke holdt op. Han har stadig bestillinger liggende på skulpturer og relieffer til offentlige bygninger og til private.

Allerede for 50 år siden kom Jessen for første gang til Vodskov sammen med sin smukke hustru, Alice, der i samme person forenede et humoristisk hjertemenneske og det man kalder en virkelig dame. Også i de følgende år blev ferierne holdt i et lille hus, der ejedes af malerenken fru Vige, men i 1937 købte det unge par selv hus i Gl.Vodskov, det der nu er Vodskov Byvej 20 og hedder Skulpturgården.

Kort før sin død fortalte Skovgårdens ejer, Christoffer Olesen mig om den handel, for det var hans far, Tscherning Olesen, der solgte det til Jessen - for 4000 kroner.

Nu er der rykket unge mennesker ind i Skulpturgården, jeg ved lidt om det, fordi det er min søn og hans Miriam, og det er jo skønt for ældre mennesker som os at kunne blive ved med at komme i et hus, der har betydet så meget for os og for kulturen på denne egn.

1

William Jessen var arbejdersøn fra København, og blev uddannet som bogtrykker. Det gav ikke store penge, for det var mest antimilitaristiske brochurer han lavede, og så trykte han digte for unge forfattere, der nu er mere berømte end Jessen. Ja, og katalog for den unge Asger Jorn, som dengang hed Jørgensen.

Omsider var Jessen ved at få stablet en god trykkemaskine på benene, men hans værksted blev schalburgteret i 1941, og så flyttede Alice og han over i deres sommerhus i Gl. Vodskov.

Jessen medbragte kun sin trykkemaskine, "Fluesmækkeren", der krævede 6-7 hånd- og fodgreb for hver regningsblanket, der kom ud af den. Det battede jo ikke meget, og selv om han også trykte menighedsbladet og receptblanketter til mig, så var det økonomisk set en velkommen ting, at Renal Bache i 1954 opfordrede ham til at blive lærer ved FOF's aftenskole. I formning naturligvis. Der arbejdede Jessen i 17 år, og mange er de mennesker der taknemmeligt mindes hans virke, og som stadig har glæde af, at Jessen gav dem en rigere forståelse for kunsten.

Naturligvis nåede de fleste kun til amatør-glædens stadium, men enkelte nåede rigtigt frem, som f.eks. Karen Margrethe Nordentoft, datter af den kendte røntgenoverlæge i Aalborg.

Undervisningen blev således ikke bare et levebrød. Han interesserede sig for hver enkelt elev, som han gør det den dag i dag for ethvert menneske han møder.

Hans egen kunstneriske produktion måtte dog også være med til at skaffe det daglige brød, og der blev sandelig slidt i atelieret som William Jessen byggede til huset i 1948. (Jeg husker årstallet, fordi det var det år, min kone og jeg begyndte vores fælles arbejde her i Vodskov).

Siden er jeg kommet flere gange om ugen i det atelier. Jeg har oplevet kunstneren i arbejde med bestillinger eller fuld af ideer til moderne, spændende ting, der for ham mest var leg, sjove karklude klaret på lærred, tilfældige klatter af trykfarve, som blev til fortryllende billeder, når de havde været gennem hans maskine og bagefter igennem hans fantasi.

Altid ville han noget med sin kunst dengang som nu.

Men han tager naturligvis mere afslappet på det her i sit otium som han tilbringer i en lejlighed på Liselund, nogle få meter fra Kunstgalleriet Nr. 139. Her kan man se ham, endnu med glødende interesse for kunstens nye og gamle former.

Som maler er han ikke blevet taget helt så alvorligt. Det er billedhugger, han er. Ikke desto mindre slås folk for at fravryste ham

et af hans små, men storartede malerier fra Hammer bakker, dem som han kender ud og ind. Stadig går han turen til Hammer kirke, hvor Alice nu ligger begravet og hvor en kvindefigur, som Jessen har hugget i sten, står vagt ved graven.

Når Jessen hugger i sten er hans kunst ikke charmerende eller fortryllende - den er stærk og knap. Uden for lægehuset i Vodskov står en af hans sten. Vores datter, Helle, var model til den oprindelige skitse, men den blev aldrig færdig i sten. Alligevel synes jeg, at den ufærdige figur er en værdig repræsentant for William Jessens kunst - netop i det ufærdige, skitseagtige ligger udfordringen til vores fantasi. Ydmygt bøjer stenen hovedet.

I et halvt århundrede har William Jessen nu været med til at give Vodskov sit særpræg. Tanken flakker tilbage til den dag, da man var ved at bygge vandværket på Drøvten. Stop engang, råbte jeg til murerne, skal vi ikke se at få Jessen til at lave et relief til pladsen over døren. Og så lavede Jessen en Danaide, der træt er sunket om ved den vandkrukke, hvormed hun ifølge sagnet skulle fylde et bundløst krus.

Trods de snart 80 år har Jessen ikke lagt op. Nu forbereder han en udstilling på det gamle ærværdige rådhus i Aalborg.

Erling Fischer

Den William Jessen-artikel om kunstnere i Hammer Bakker, som Erling Fischer omtaler er aftrykt i Horsens-Hammer Årbog 1977.

I Horsens-Hammer Årbog 1980 er fortalt om William Jessens arbejde med fremstilling af illegale blade og der bringes en fortegnelse over de illegale WJ-tryk, der findes i Horsens-Hammer lokalhistoriske arkiv.

Hst.

Jul i missionshuset

Sidste år fortalte forfatteren og tegneren Uffe Nissen, Svendborg, om nogle ferieminder fra sommerferier i Vodskov Missionshus. I år har han samlet minder fra en juleaften sammen med familien i missionshuset.

Dejlig var den himmel blå

Da jeg var barn, var det skik og brug i vores familie, at JUL var noget man fejrede i Mosters Missionshus - at holde jul andre steder på jordkloden var utænkeligt. Og for mit barnlige sind var der da også god logik og sund kristendom i at bryde op, når julen stundede til, og begive sig afsted "med hele sit hus". Stod der ikke højt og tydeligt i jule-evangeliet, som vi havde tygget drøv på i skolen hele den sidste måned, at også Josef og Maria drog op fra Galilæa til Davids by, som kaldtes Betlehem? Så langt ville den gode Gud vel ikke ha' vi skulle rejse, men de 11 km til Mosters lille stationsby var en passende pilgrimsfærd til julehøjtiden - det tog ca. 10 minutter med toget.

Herude var krigen ikke rigtig slået igennem endnu, skønt vi skrev 1943. Der lå godt nok en lille vagtbarak med tyskere på vej op til kirken, men de lignede nærmest fredelige bønder, som ved en fejltagelse havde fået uniformer på - hvad de måske også var. Ellers foregik det store drama langt borte, kun ved natlige luftalarmer kunne man se de spillende lyskegler fra Aalborg lufthavn, når de søgte at indfange engelske bombefly på vej til Tyskland.

Men nu var det jul, og julefreden sænkede sig ubesværet over Vodskov. Vi ankom allerede om formiddagen juleaftensdag til den hyggelige lille station - den store afgangsklokke var pyntet med en grankvist og i butiksvinduerne var nisserne på færde alle vegne.

Omkring Missionshuset lå sneen i reglementerede bunker, og røgen stod tykt op af skorstenen. Kraftcentralen i Moster Maries køkken var nemlig et stort gammeldags komfur, der krævede umådelige mængder brændeknuder og tørv til sin drift. Her stod hun og lagde virtuost ringe på eller tog ringe af, alt efter grydernes størrelse. Glimtvis kom da det buldrende, glødende indre tilsyne, og jeg mindedes med et gys skildringen af Helvedes uudslukkelige ild, som vi havde hørt om i skolen - men Mosters ild var nu ikke uudslukkelig, den kunne endda finde på at gå ud af sig selv.

HUSSTANDEN

Denne var i Missionshuset af en helt speciel og interessant karakter, som man ikke traf andre steder i Verden. Den bestod af Onkel Edvard, der havde et så spændende job som natvægter på den nærliggende åndssvageanstalt - hans største personlige pryd var efter min 9-årige mening en fedtknude, som sad midt i hans runde skaldepande. Jeg ville ha' givet meget for at få den overflyttet på mig selv, men turde aldrig bringe spørgsmålet på bane. Iøvrigt brugte han mere tid på at tænke end at tale, men udgav brummelyde af kantate-agtig karakter, når han gik og arbejdede med noget - Onkel var nemlig også maler og iførte sig da et hvidt sæt arbejdstøj med mange interessante pletter.

Moster Marie havde den for mostre karakteristiske ottetals-figur og var uanset årstiden altid iført en kjole af det autoriserede mosterstof: mørkeblåt med små hvide prikker, fordelt i streng symmetriorden. Hun var til daglig husets lovgivende, udøvende og dømmende mag i een og samme person, og selv når hun ikke var personligt til stede, fornemmede man hendes ånd svæve over vandene. I særligt grove tilfælde af uefterrettelighed blev dog også Onkel mobiliseret - det skete engang, da jeg i en sommerferie var ved at brænde hele huset af, men det er en helt anden historie.

Disse to støtter for kristenheden havde kun eet barn, men hun var til gengæld livlig for en hel flok. Min smukke kusine Annelise var et velgørende pust af lattermild livsglæde i den til tider lidt tunge atmosfære i huset - sammen med min storesøster Birgit på samme alder kunne de nok gøre livet hedt for en fredelig ungarl, så jeg søgte til over til nabohusets to tvillingebrødre. Men nu var det jul, og julefreden rådede imellem os - i hvert fald til 1. juledag.

Nederst på rangstigen med fast domicil i køkkenet befandt sig 3 lidt ældre piger fra Anstalten, som familien havde taget under sine vingers skygge: Sine, som uden at kende Wagner lignede ham stærkt af udseende og iøvrigt var ekspert i brændeuhugning - Anna, som var umådelig følsom og ikke tålte at blive skældt ud, så knyttede hun hænderne i afmagt foran den sitrende mund - og den gamle Trine, som opretholdt en konstant gnaven fornærmethed over for omverdenen. Mellem hende og Moster kom det ofte til konfrontationer, hvor vilje stod mod vilje så gnisterne sprang - men også den slags var ligesom skubbet ud i vinterkulden her i den søde juletid.

GUDSTJENESTEN

En jul uden kirkegang var utænkkelig i Missionshuset, så da det begyndte at skumre ved 3-tiden, begav vi os afsted. Forrest Far og

Onkel Edvard med sin svære spadserestok, lige bagved de to søstre Mor og Moster arm i arm og bagest den sorgløse ungdom, som fortrængte spændingen ved julegaverne med sneboldkampe i halvmørket. Disse måtte dog indstilles, efterhånden som flere og flere kirkegængere fyldte kedes på vejen op til kirken.

Oppe for enden af den svagt stigende kirkebakke lå kirken som en stor hvid høne, der samlede sine kyllinger. Vinduerne var naturligvis mørkelagte, men så meget mere festligt var det pludselig at møde lyset og varmen indenfor. To store juletræer, sikkert nok de største i Verden, stod i siderne med tændte lys og så megen sølv-lametta hængende på grenene, at jeg betaget blev stående og stirrede på dem - indtil min mere progressive kusine skubbede mig videre frem. Orglet spillede ganske sagte julesalmer i baggrunden, og vi sad med røde kinder efter turen i kulden og dråber af smeltet sne i øjenbrynene - vi fyldte næsten en hel bænkerad.

Salmerne viste sig til al lykke at være de samme vi havde lært i skolen, så jeg skrålede med af hjertens lyst, fyldt med julestemning helt op til halsen. Pigerne havde i dagens anledning lagt deres stemmer et leje højere op, velsagtens for at komme til at lyde som små engle.

Præstens prædiken gik mestendels over hovedet på mig, så jeg benyttede tiden til at tælle alle lysene på juletræerne - det skulle de dog have at vide derhjemme på vejen i Nørresundby. Men ville de mon tro det?

Omsider var den lange prædiken forbi, og vi tog fat på "Dejlig er den himmel blå", min specialitet blandt julesalmer. Aldrig har den været så blå som denne juleaften, jeg var selv nærmest blå i hovedet af anstrengelse. Allerede efter første vers opgav pigerne at komme til orde i min nærhed og opretholdt en forarget tavshed resten af salmen, så at jeg i dyb og inderlig selvglæde kunne afslutte med et langtrukket "- til at lyse - for - vor - fooooooooood!" Den fod var mindst en størrelse 48.

Uden for kirken gik Onkel og Moster bagefter rundt og ønskede glædelig jul til mindst 100 mennesker, mens vi andre stod og stampede i kulden. Men omsider var der ønsket af, og vi gled ind i den brede sorte strøm, der rokkede ned ad kirkevejen under de tindrende stjerner. Jeg anstrengte mig en del for at finde Julestjernen, men kom så i tanker om, at den nok kun kunne ses i Palæstina.

JULEMIDDAGEN

Vel ankommet til de hjemlige bastioner befriede vi os for det tunge og let fugtige overtøj og samledes i stuerne, hændergnidende og

glad oprømte over at have gjort vor kristenpligt. Nu gjaldt det de jordiske glæder, og her havde de 3 piger udført Mosters forholdsordrer, mens vi andre var i kirke. Som generalen i slagets sidste fase kastede Moster Marie sig nu selv ud på slagmarken, d.v.s. det dampende køkken, iført et hvidt nystrøget forklæde. Fade og skåle fra det fine stel i stuen blev rekvireret, Mor ordnede de sidste småting på det store julebord, og de rastløse børn blev sendt i kælderen efter julehvidtøl og sodavand.

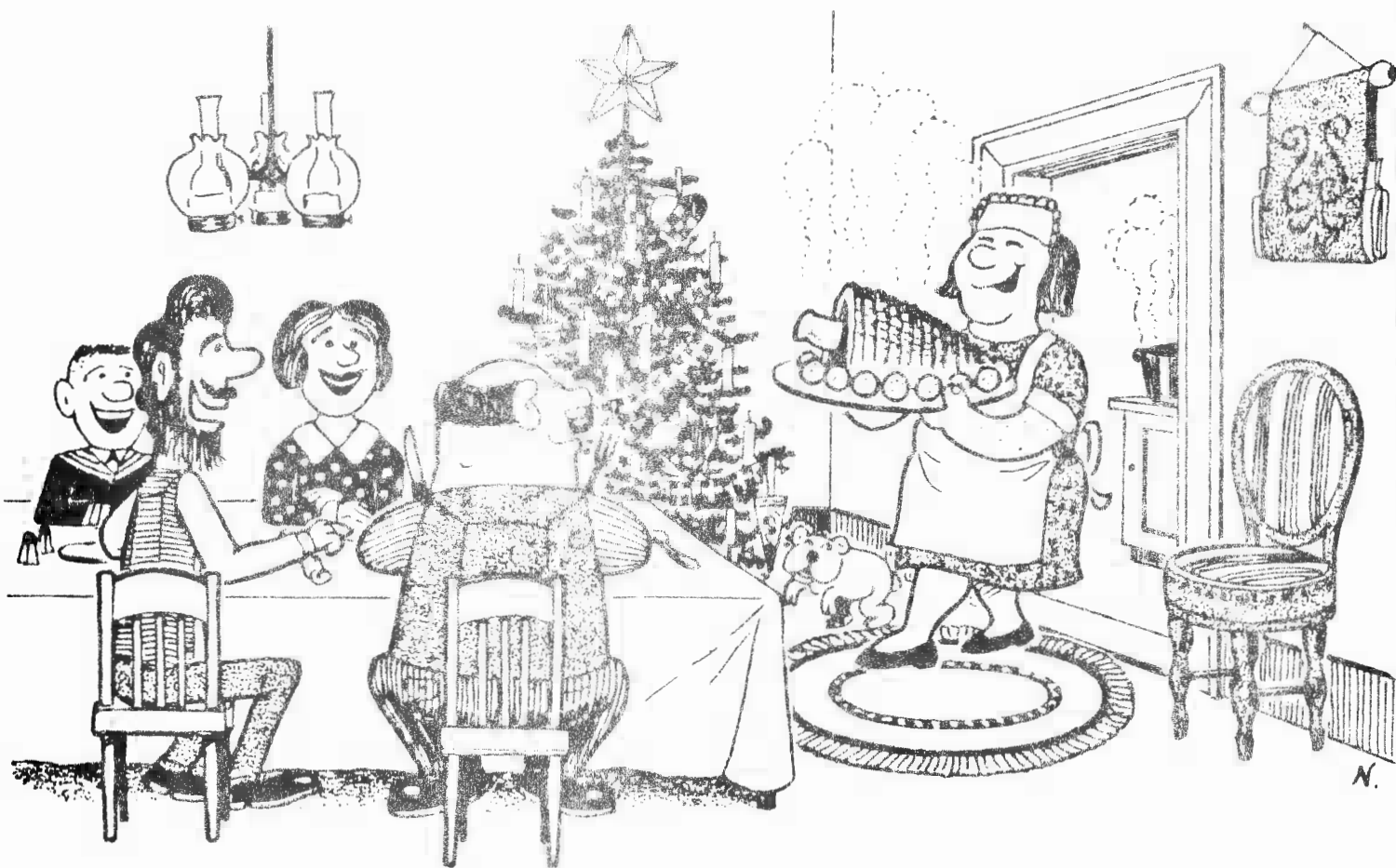
En sådan flothed tillod man sig kun denne ene gang om året i Missionshuset, så disse gode sager måtte behandles med respekt. Lige så snart min Mor havde sat sodavandsflaskerne pænt på bordet, gik jeg i hendes kølvand og lagde dem ned.

Hun smilede og rejste dem op igen. Jeg smilede aldeles ikke, men lagde dem ned igen med me en alvor.

Så smilede Mor heller ikke mere, men spurgte ærgerligt: "Din tosede knægt, hvorfor gør du det?"

"Jamen, du kan selv se, hvad der står her", forsvarede jeg mig indædt.

Hun tog flasken og læste højt fra etiketten: "Flasken bør ligge ned". Så brast hun i en øj og respektløs latter og tilkaldte hele den øvrige familie, som heller ikke forstod forskellen mellem saglig-

hed og pjat. Men jeg trøstede mig med, at min sodavand sikkert ville smage meget bedre end de andres, når den nu var behandlet efter forskrifterne.

Omsider koncentrerede man sig om serveringen, og vi tog alle plads ved bordet - også Sine, Anna og Trine, som altid spiste med inde i stuen ved højtiderne. De var i deres fineste kjoler og fnisetforlegne som store børn. Et skarpt "Så!" fra Moster bragte dem dog til fatning, så der kunne blive ro til Onkels fremsigelse af bordbønnen.

Han foldede sine store hænder på bordkanten og bøjede hovedet, så fedtknuden lod sig til syne i al sin pragt - så hviskede han med ansigtet helt nede i tallerkenen noget, som ingen kunne høre, men der lød alligevel et bifaldende "Amen!" hele bordet rundt, og med stor energi kastede man sig over flæskestegen og de brunede kartofler.

JULETRÆET

Endelig, endelig blev træet tændt! Nu skulle vi bare lige igennem et par salmer, Onkel Edvard ville læse det uopslidelige jule-evangelium og så skulle vi ha' gaver!

Det med gaverne var lidt af et problem. Jeg havde en spirende estetisk fornemmelse af, at man vist ikke burde lægge så megen vægt på de gaver, som jeg rent faktisk gjorde. Man skulle egentlig tænke lidt mere på det lille Jesusbarn ...men på den anden side: Når han kunne modtage alt det guld, røgelse og myrra skær, som vismændene fra Østerland læssede af i stalden, så kunne en anden en vel også indkassere meccano-sæt, Knold og Tot og hvad der ellers faldt i min turban? Jeg grublede en del over sagen, men beroligede tilsidst mig selv med, at hvis det lille Jesusbarn havde været her, måtte han da hjertens gerne få den krigsflyver jeg havde ønsket mig - hvis jeg da fik den.

Det kendte og elskede ceremoniel udfoldedes endnu en gang. Lysene på træet blev tændt, alt andet lys i stuen slukket, og så tog vi hinanden i hænderne og sang: "Det kimer nu til julefest...".

Udenfor var det mørkt og koldt, men herinde bag Mosters tunge portiérerer var alt varmt, trygt og godt. Jeg gik med Far i den ene hånd og Moster i den anden, lysene gav sitrende genskær i fehår og glaskugler, og i halvmørket oppe på væggen hang de gamle familiebilleder og kiggede ned til os, som ville de også være med i denne dejlige aften.

Nu var der pause - alle satte sig og fortalte hinanden, at træet aldrig havde været så kønt som i år. Så tog Onkel sine guldindfattede

briller frem, bladede lidt i Bibelen med ejendommelige nænsomme bevægelser af de store hænder, rømmede sig og begyndte at læse:

"Men det skete i de dage, at en befaling udgik fra kejser Augustus..."

KATASTROFEN

Og så skete det. Lige midt i dette salige øjeblik, da min juleglæde var på sit højeste: Pludselig skred det hele sammen, thi jeg så for mig alle de små fattige børn i Verden, som ikke havde en far og en Mor, ingen Moster, intet juletræ og slet ingen gaver. Vi havde jo hørt om dem i skolen - åh, hvor var det synd for dem!

"Nu ta'r vi lige "Dejlig er den himmel blå", og så skal vi ha' gaver!" sagde Moster, og jeg fulgte mekanisk med da kredsen igen blev sluttet, men synge kunne jeg ikke. Det blev straks bemærket af min søster og kusine, som med spydige bemærkninger om min tidligere indsats i kirken henledte selskabets opmærksomhed på min person.

"Hør, hva' er der i vejen?" spurgte Far.

Jeg bare så på ham med tårer i øjnene - havde han aldrig hørt om de fattige små drenge og piger, som ingen juletræ fik?

Det havde han åbenbart ikke, men for at opmuntre sin pode fandt han en pakke frem fra bunken under træet og stak mig den.

"Her, knægt - lad os se, om den ikke hjælper".

"Han har nok spist for meget ved bordet," kom det fra min erfarene Moder.

"Bare det ikke er risengrøden", kom det fra Moster. "Sine, er du sikker på, at de ris var friske? Jeg synes de så lidt gullige ud".

Sine løftede forbavset sin Wagner-profil - så bedyrede hun med en ed, at de var friske, hvilket fik Moster til at sende hende ud og lave kaffe.

I mellemtiden havde jeg under selskabets udelte opmærksomhed pakket Fars gave ud - noget hårdt faldt på bordet.

Det var en krigsflyver, den flotteste jerngrå krigsflyver man kunne tænke sig... med vingemærker, propeller og det hele.

Men hvis jeg skulle hjælpe alle de små fattige drenge, som ikke fik en krigsflyver, skulle jeg bruge flere flotiller. Åh, hvor var det synd for dem!

Jeg lagde hovedet ned på armene og brød sammen i stille gråd.

Stærke scener påfulgte, men jeg skal ikke ødelægge læserens julestemning ved at skildre dem. Alle udtrykte deres højlydte forargelse over det utaknemlige barn, som man havde gjort så meget for - og om

Jeg ikke vidste, at der rundt om i Verden sad hundreder, ja tusinder af små fattige drenge og piger, som aldrig - ALDRIG - havde set et juletræ??

Da brast det for mig, jeg løb ud af stuen og op i det store kolde soveværelse på første sal, hvor vi skulle være om natten. Mor fulgte bagefter og tryglede mig om at give en undskyldning, som hun så ville overbringe den opbragte familie - men intet angrende ord kom over mine læber. I stum og skæbnefast trods klædte jeg mig af og trak mig tænderklaprende tilbage til den iskolde seng, opfyldt af en vis vellyst med modsat fortegn. Kunne jeg ikke hjælpe alle de små fattige drenge og piger, kunne jeg i hvert fald dele skæbne med dem. Ingen gaver til mig, heller!.

I hvert fald ikke før i morgen.

Uffe Nissen

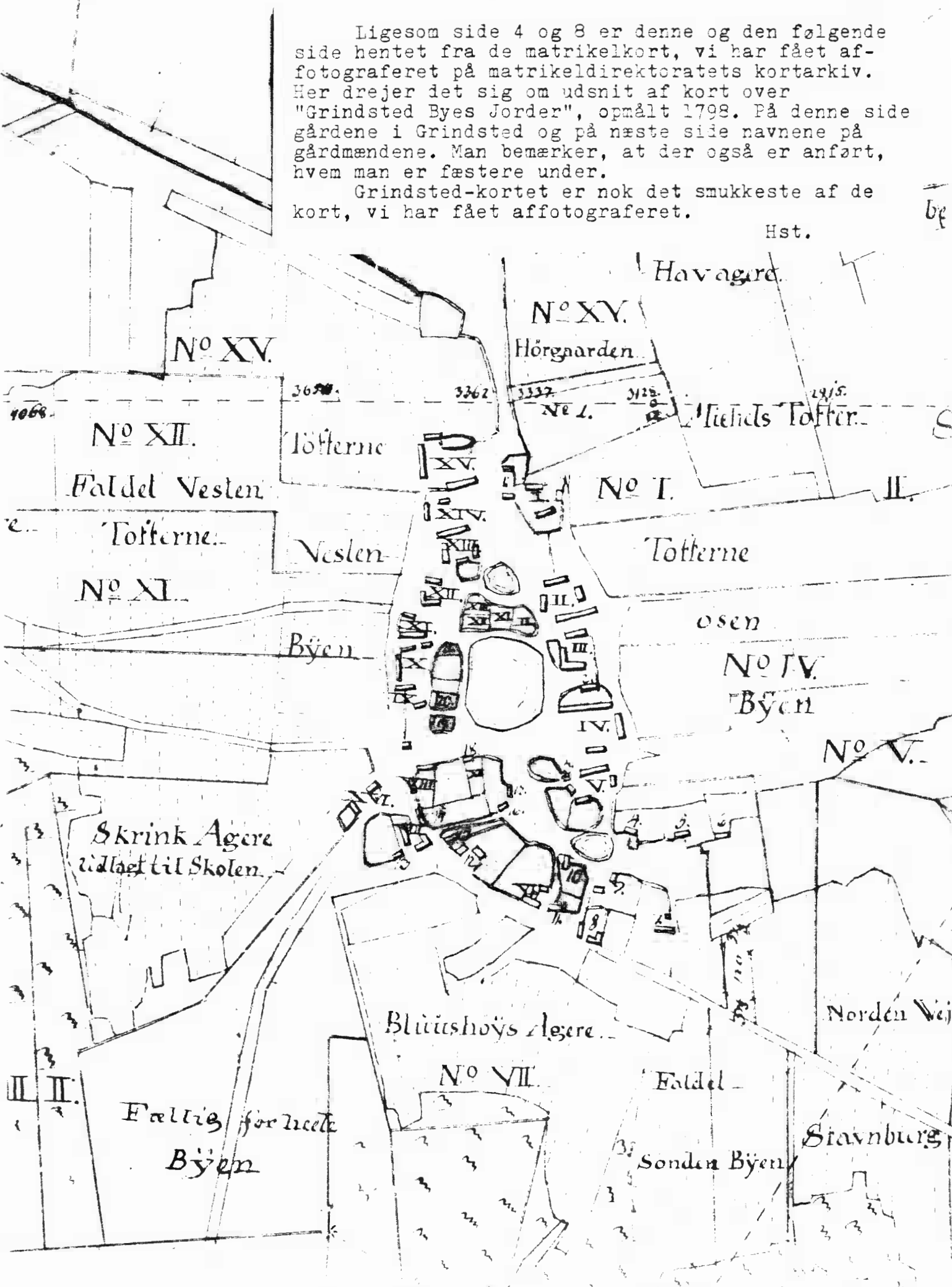
Grindsted 1798

Ligesom side 4 og 8 er denne og den følgende side hentet fra de matrikelkort, vi har fået affotograferet på matrikeldirektoratets kortarkiv. Her drejer det sig om udsnit af kort over "Grindsted Byes Jorder", opmålt 1798. På denne side gårdene i Grindsted og på næste side navnene på gårdmændene. Man bemærker, at der også er anført, hvem man er fæstere under.

Grindsted-kortet er nok det smukkeste af de kort, vi har fået affotograferet.

Hst.

be

FÖRTEGNELSE

OVER BEBOERNES NAVNE OG NOMMER

Sanghølls Gæds:—

- V. Laüs Iensen
- IX. Christen Thomesen
- X. Peder Iørgensens Enke
- 1. Niels Michelsen
- 3. Hans Overgaard
- 8. Sindel Iensen
- 18. Laüs Laüsen
- 19. Iens Nielsen
- 20. Sören Iensen
- 21. Iens Baks Enke

Wraae Gæds:—

- III. Anders Peitersen
- IV. Iacob Olesen
- VI. Hans Christian
- VII. Rasmus Skræder
- XIII. Jeppe Nielsen
- XIV. Iacob Ieppesen
- XV. Niels Sörensen
- 2. Peder Simonsen
- 6. Christen Snekker
- 7. Peder Iohan
- 9. Peder Willes Enke
- 10. Laüs Pallesen
- 11. Niels Christophersen
- 15. Iver Andersens Enke.
- 17. Lars Madsen
- 18. Peder Andersen
- 16. Peder Soldal
- 17. Christen Iacobsens Enke.

Altrøys Gæds:—

- I. Iens Iensen
- II. Niels Rasmussen
- VIII. Lars Krog
- XI. Iens Christensen
- XII. Poul Sörensen
- 4. Christen Godskesen
- 5. Peder Dam

- XVI. Deigne Boeligen
- 12. Christopher Andersen
- Selv Eter

Denne Afskrift er af

1842. Præsent.

*Denne Afskrift er af den gamle
Sanghølls Gæds, som er indført
i den nye Sanghølls Gæds, og som
er indført i den nye Sanghølls Gæds.*

*Denne Afskrift er af den gamle
Sanghølls Gæds, som er indført
i den nye Sanghølls Gæds, og som
er indført i den nye Sanghølls Gæds.*

Indtægterne.

Indtægterne.

Horsens-Hammer Årbog 1983. ISSN 0106-5998. 7.årg.
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening.
Formand: Chr. Jørgensen. Redaktion: Johs. Høgsted Jensen.
Tryk: Høgsted/Nyholm print.
Årbogen fås ved henvendelse til
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov.

